

Onnistuneen talveutuksen avainasiat ovat vahva ja terve yhteiskunta, hyvin ja ajoissa tehty ruokinta, huolellinen varroantorjunta sekä pesän suojaaminen häiriöiltä. Loppusyksyn torjunnan yhteydessä punkit kannattaa laskea, jotta osaa varautua mahdolliseen kevättorjuntaan.

Kuvat Maritta Martikkala ja Tarja Ollikka

Maritta Martikkala
mehiläishoidon neuvota

Mehiläistarhaajan elämä on yllätyksiä täynnä. Alkukesästä näytti kuivuuden vuoksi siltä, että taas tulee katovuosi. Niin ei kuitenkaan käynyt, vaan hunajaa tuli lopulta ainakin keskisadon verran. Erittäin iloinen yllätys oli, että horsma antoi kasvupaikoillaan valtavan hienon sadon.

Horsman medeneritys vaatii yli +15 °C:een yölämpötilan ja sopivan kosteuden. Juuri sellaiset olot Pohjois- ja Itä-Suomessa viime kesänä oli, ja siksi pitkästä ajasta hunajapurkeissa on lähes puhdasta horsmahunajaa. Etelä-Suomen hunaja taas on monin paikoin tummaa ja upea-aromista, mikä johtuu osittain mehiläisten keräämästä mesikasteesta. Mesikastetta tuli harvinaisen aikaisin, mutta myös myöhään elokuulla.

Tarkkaile varroantorjunnan tulosta

Syksyn lämpimät säät ovat helpottaneet myöhäistä sadonkorjuuta ja varroan torjuntaa. Hunajan korjuu

jää aina syystä tai toisesta joillakin tarhaajilla elokuun loppuun tai syyskuun puolelle. Heti ensimmäisen ruokinta-annoksen jälkeen tehtävä varroantorjunta tymol-tyynyllä tai muurahaishapolla toimii parhaiten, kun päivälämpötilat ovat 15–20 °C. Viileämpi sää ja sikiöinnin päättymisen vaikuttavat ratkaisevasti torjunta-aineen haihtumiseen, jolloin torjuntatulos on heikompi ja talveutusriski suuri.

Jos yhteiskunnan punkkitaso on tällä hetkellä riittävän alhainen, ei yhden torjuntakerran heikompi teho välttämättä vaikuta pesän hyvinvointiin. Toistuva heikko torjunta aiheuttaa kuitenkin punkkitason nousun ja sitä kautta jossain vaiheessa pesän romahduksen tai talvikuoletan. Viime talven valitettavan suuret talvitappiot ovatkin suurelta osin varroan välillisesti aiheuttamia. Mitään viitteitä siitä, että torjuntamenetelmämme olisi jotenkin menettänyt tehonsa, ei ole.

Tarhaaja, joka torjuu punkit huolellisesti ja hyvissä ajoissa, saattaa kuitenkin saada ryöstön kautta uuden punkkikuorman pesiinsä. Tämän takia yhteistyö naapuritarhaajien kanssa kannattaa varsinkin tiheän tarhauksen alueella. Seuraa punkkien luonnollista kuolleisuutta tai tee pölysokeritesti tai muu vastaava testi punkkitason selvittämiseksi, jotta ehdit tarvittaessa toimia ajoissa.

Oksaalihappotorjunnalla marras-joulukuussa tippuvat punkit kannattaa ehdottomasti laskea. Näin osaat varautua kevättorjuntaan. Laita var-

roalevy paikoilleen ennen kuin teet loppusyksyn oksaalihappotorjunnan. Viikon kuluttua voit laskea punkit. Jos punkkeja tippuu yli 200, valmistaudu torjuntaan heti puhdistuslennon jälkeen.

Huolehdi pesän talvisuojauksesta

Hiirten ja karhujen aiheuttamien vahinkojen sekä lintujen häirinnän vuoksi menetetään joka vuosi pesiä. Hiirivahinkoihin on helppo varautua laittamalla hiirenestin lentoaukon eteen ja varmistamalla, että verkko-pohja on ehjä. Uuden kevytpesän lentoaukko voi olla riittävän matala toimiakseen sellaisenaankin hiirenestimenä, mutta mehiläiset jyrivät, linnut nokkivat ja hiiretkin suurentavat lentoaukkoa, jolloin hiirieste on tarpeen. Hiiriesteksi käy vaikkapa seulaverkko, jonka reikäkoko on 5–6 mm. Mehiläiset mahtuvat lentämään siitä, mutta hiiret ja päästäiset pysyvät ulkona.

Kevään karhuvahinkojen paras ennaltaehkäisy on pystyttää karhuaita syksyllä valmiiksi ja viedä akku paikalle heti kun mahdollista. Lähes puolet karhuvahingoista tapahtuu huhti- ja toukokuussa.

Linnut taas voivat häiritä pesää pitkin talvea ja näin heikentää sen vahvuutta sekä aiheuttaa lisää paineita aikaiselle puhdistuslennolle. Pesän ympärille asennettu sopiva verkko tai muu linnut loitolla pitävä rakennelma estää häirinnän.

Karhuvahingot turhauttavat

Karhuvahinkotapahtumia on tänä kesäkautena ollut syyskuun alkuun mennessä 95, ja niissä on menetetty yhteensä 178 pesää. Lisäksi on tapahtunut tietyvästi ainakin yksi ahmavahinko, jossa tuhoutui neljä pesää. Kevään karhuvahingoille on tyypillistä, että vahinko on tapahtunut ennen kuin mehiläistarhaaja on ehtinyt viedä akkua mehiläistarhalle.

Kesäkuukaudet ovat karhuvahinkojen suhteen hiljaisempia, mutta kun karhut valmistautuvat syyskuussa talveen, vahingot mehiläistarhoilla li-

sääntyvät. Arvelenkin tämän vuoden kokonaisvahinkojen nousevan 230–270 pesään.

Yli puolet karhuvahingoista on tapahtunut karhuaidasta huolimatta. **Ari Seppälä** toteaa, että heillä Keski-Suomessa karhut menevät heittämällä sähköaidasta läpi. Emäkarhu ja kaksi nuorta karhua ovat aiheuttaneet merkittäviä tuhoja Korpilahdella ja sen ympäristössä Komppa-Seppälän ja muutaman muun tarhaajan tarhoilla pitkin kesää. Paikalliset metsästäjät keskittyivät karhunmetsästyksessä näihin vahinkokarhuihin, joista kaksi saatiin kaadettua. Karhuhavainnot ja -vahingot tuntuvat kuitenkin jatkuvan edelleen.

Pelko voi vaikeuttaa tarhaajan työtä

Yksin tarhoilla liikkuvat mehiläistarhaajat kokevat karhualueilla myös pelkoa, koska karhu saattaa oleilla aivan tarhan lähimaastossa. Tällainen tapaus oli keväällä Kangasalla, jossa **Janne Pajulan** tarhoilla teki tihutöitä kaksi tai kolme karhua. Näistä yksi oleili tarhan lähellä eikä poistunut karkotettaessaan. Poliisi joutui siksi lopettamaan asutusten lähistöllä majailevan karhun.

Tietojeni mukaan ainakin pari tarhaajaa on tänä kesänä myös yllättänyt karhun vahingonteossa omassa pihapiirissään ja joutunut hätistele-

Talvella lentoaukko on täysin auki ilmanvaihdon turvaamiseksi.

Hiirenestin asetetaan ruokinnan jälkeen lentoaukulle, jonka eteen laitetaan myös levy suojaamaan tuulelta ja jäältä.

Tarvittaessa tikan ja muiden lintujen vahingonteot estetään esimerkiksi kanaverkolla.

MITÄ TEET, KUN KARHU ON KÄYNYT TARHALLA

- Dokumentoi tapahtuma ja ilmoita sekä tapahtumakunnan maa-seutuasiemiehelle¹ että paikalliselle petoyhdyshenkilölle².** Maa-seutuasiemiehen pitää nähdä vahinko, jotta voit saada korvausta. Jos virkamiehiä ei saa tarhoille kohtuullisessa ajassa, pyydä kaksi jäävitöntä todistajaa paikalle ja ota runsaasti valokuvia vahingosta ennen kuin kasaat pesät pois. Säästä aina kaikki selvät merkit karhuista: kynnenjäljet kakuissa ja osastoissa ja tassunjäljet maassa. Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että ulkopuoliset voivat varmistaa, että asialla on todella ollut karhu. Petoyhdyshenkilöltä saat ajanmukaista tietoa alueella liikkuvista karhuista ja apua ja ohjeita sekä yhteyden alueen metsästäjiin.
- Ilmoita vahingosta myös SML:ään.** www.mehilaishoitajat.fi/mehilaishoitajille/karhut/karhuvahinkojen-ilmoituslomake/
- Aitaa tarha ja mahdolliset lähitarhat sähköaidalla.** Kaikki tarhaajat saavat aitarapeet riippumatta tarhauksen laajuudesta. Tilaa aitarapeet Farmcompilta (+358 9 7744 970). Hyvät ohjeet aidan tekemiseen löytyvät täältä: www.mehilaishoitajat.fi/mehilaishoitajille/karhut/aitausohjeet-mehilaistarhoille/
- Hae korvausta karhuvahingosta, vaikka vahingot olisivat pieniä.
- Jos vahingot ovat toistuvia ja alueella on paljon mehiläisiä, hae vahinkoperusteista poikkeuslupaa vahinkoa aiheuttavan karhun poistamiseen.

Karhuongelmissa voit ottaa myös yhteyttä Maritta Martikkalaan: 050 3030 890
maritta.martikkala@hunaja.net

1 Etsi yhteystiedot oman kunnan verkkosivuilta
2 <https://riista.fi/riistahallinto/yhteystiedot/yhteystietohaku/>

Lisää tietoa karhuvahinkojen ehkäisystä löydät internetissä olevasta oppaasta: Petovahinkojen ennaltaehkäisy alkutuotantotilallisille. (www.petohanke.fi)

Seuraa varroapunkkien määrää pesässäsi esimerkiksi punkkilevyn avulla.

mään sen meluamalla pois. Tällaisissa tapauksissa pitää ehdottomasti soittaa hätäkeskukseen. Luontodirektiivin mukaan karhujen pitää pysyä ihmisarkoina.

Vahinkokarhuja on erittäin vähän, mutta ne pilaavat kaikkien karhujen maineen aiheuttamalla ison määrän vahinkoja. Syksyn metsästyksessä pyydetään poikkeuslupien mukainen määrä karhuja, mutta ei ole mitään takeita siitä, että ne ovat juuri vahinkokarhuja. Sähköaidoista läpi menevät karhut pitäisi siis pystyä lopettamaan heti vahinkotapahtuman jälkeen, jolloin vahingot ja kustannukset jäisivät pieniksi.

Suunnitteilla karhustrategia ja karhuseminaari

SML:n karhutoimikunta päätti syyskuun alun kokouksessaan, että liitto tarvitsee karhustrategian, joka toimii karhuasioissa selkeänä ohjenuorana. Strategian tärkein tavoite on, että vahinkoa aiheuttavat karhut pystytään poistamaan välittömästi ja karhuvahinkokorvaukset saadaan täysimääräisinä. Karhutoimikunta päätti myös aloittaa tiiviimmän yhteistyön esimerkiksi metsästäjien ja Metsästäjäliiton kanssa. Päättäjiin ollaan yhteydessä korvausasioissa, ja vahinkoja ennaltaehkäisevä työ Suomen riistakeskuksen kanssa jatkuu tiiviinä. Lisäksi karhuongelma esitellään vuosikokouksessa ja keväällä 2019 järjestetään karhuseminaari, jossa pyritään etsimään ratkaisuja tilanteeseen. ■

Ensimmäiset karhuvahingot tapahtuvat jo roudan aikaan eli pystytä karhuaidan tolpat syksyllä.

MITEN VARMISTAN, ETTÄ PESÄ TALVEHTII HYVIN?

- Pesässä on muniva emo elokuussa.
- Yhteiskunta on riittävän vahva, eli elokuussa kaikki kakkuvälit ovat täynnä mehiläisiä ja sikiöitä on vähintään 5–6 kehällä.
- Ruokinta aloitetaan elokuun puoliväliin mennessä, jotta talvimehiläiset eivät rasitu.
- Varroantorjunta tehdään elokuussa, jotta talvimehiläiset ovat vahvoja ja terveitä.
- Ruokaa annetaan riittävästi: 18–24 kg pesää kohti kuivasokeriksi laskettuna.
- Ruokinnan lopussa mehiläiset ovat alhaalla ja ruoka ylhäällä, erityisesti kaksiosastoisen pesässä ruuan tulee olla ylälaatikossa.
- Estetään ryöstö myöhään syksyllä.
- Käytetään paikallisiin oloihin sopeutunutta emoinesta. Näin muninta loppuu hyvissä ajoin, talvimehiläiset eivät rasitu toukkien ruokinnassa eikä talviruoka kulu ennen aikojaan.
- Huolehditaan, että kosteus poistuu pesästä tehokkaasti mutta pesässä ei ole läpivetoa.
- Mehiläiset ovat terveitä.
- Hiirten, karhujen ja lintujen tuhot on estetty hiirenestimellä, karhuaidalla ja esimerkiksi pesää ympäröivällä verkolla.

OKSAALIHAPPOLIUKSEN VALMISTAMINEN

7,5 g oksaalihappoa liuotetaan 1 dl:aan lämmintä vettä, ja liukseen liuotetaan vielä 100 g sokeria. Annos riittää 3–5 pesälle. Säilytä valmis liuos kylmässä, käytä huoneenlämpöisenä. Älä käytä ylivuotista liuosta.

Annostele oikein pesille

Oksaalihappoa laitetaan pesään mehiläismäärän mukaan. Tiputtele oksaalihappo esimerkiksi muoviruiskulla mehiläisten päälle kakkuväleihin, 4 ml / täysin miehitetty Langstroth-laatikon kakkuväli. Puoliksi mehiläisten täyttämään Langstroth-pesään 20 ml, täpötäyteen 40 ml. Erittäin vahvaan kaksiosastoiseen pesään voi laittaa maksimimäärän 50 ml.

Kaksiosastoihin Farrar-pesiin käytetään samaa annostusta kuin Langstroth-pesiin. Yksiosastoihin F-pesiin annetaan vain 3 ml/täysin miehitetty kakkuväli.

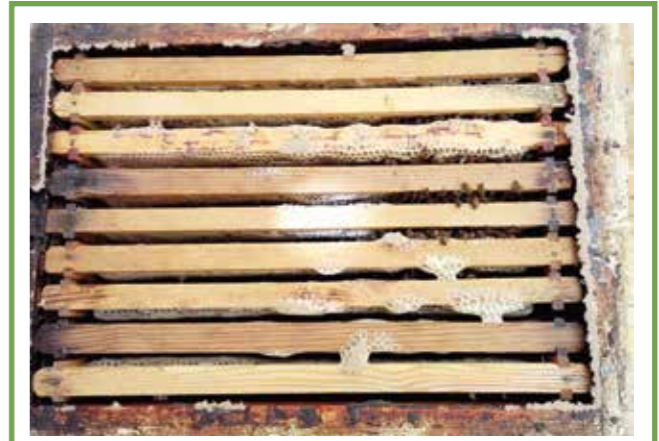
OKSAALIHAPON ANNOSTELU PESILLE MEHILÄISMÄÄRÄN MUKAAN

Tämä pesä on puoliksi täynnä, joten tiputa oksaalihappoa 20 ml tasaisesti mehiläisten päälle. Varmista mehiläismäärä esimerkiksi taskulampulla tai kurkkaamalla laatikon alta. Suurin osa mehiläisistä on alhaalla, kuten pitääkin olla. Kaksiosastoiseen pesään on tärkeää tiputtaa oksaalihappoa myös alempaan laatikkoon.

Tässä pesässä on väkeä sen verran, että tiputetaan 30 ml oksaalihappoa. Suurin määrä eli 40 ml laitetaan 1-osastoiseen L-pesään vain, jos mehiläisiä on kaikki kakkuvälit täynnä koko pituudeltaan (kuva alla).

Tässä pesässä on niin vähän mehiläisiä, että ne eivät selviä talvesta.

Määritä pesän vahvuus kurkistamalla myös laatikon alle ja valaise taskulampulla kakkuvälejä. Varminta on yhdistää tällainen yhteiskunta toiseen. Jos yhdistät yhteiskuntia, varmista, että pääosa ruoasta on ylemmässä laatikossa ja mehiläiset alemmassa.

Älä yhdistä pesiä, jos epäilet heikkouden syyksi jotain tautia. Yhdistämistä ei kannata tehdä myöskään silloin, jos toisessa pesässä on pariutumaton tai kuhnurimuniemo. Kelvoton emo on poistettava ennen yhdistämistä. Varmista siis hyvissä ajoin elo-syyskuussa, että pesässä on emo ja se munii.

Myöhäissyksyn varroantorjunta oksaalihappohöyrytyksellä kannattaa ehkä tehdä hieman lämpimämmällä säällä kuin hapon tiputus. Näin höyry pääsee helpommin kosketuksiin kaikkien mehiläisten kanssa. Varmista kuitenkin, että pesässä ei ole enää peittosikiöitä, koska silloin teho heikkenee ratkaisevasti.